

Нос А. І.,
студентка 3-го курсу факультету архітектури, дизайну та
образотворчого мистецтва,
Фесенко Г. Г.,
д-р філос. наук, доцент, професор кафедри історії і культурології
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна

КУЛЬТУРНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОГО ЛАНДШАФТУ СУЧАСНОГО МІСТА

Загальновизнаним є те, що міста варто аналізувати не тільки з об'єктно-антропогенної позиції як «продукт» людської діяльності, що формує «життєве середовище», а й суб'єктно-перцептивної [1]. Зокрема, звертається увага на те, що емоційні зв'язки людини із середовищем можуть виявлятися у топофільії, любові до місця, або, навпаки, – топофобії. Новий урбанізм розглядає місто у перспективі різноманіття досвідів повсякденного буття, висвітлює своєрідні способи, якими містяни означають себе і свій життєвий світ. Значення місця виявляється у свідомості тих, хто перебуває у ньому. Культурні інтерпретації міських локацій окреслюються й тим, який досвід містяни у них отримують.

Загалом міста потребують уважного «читання». Місцем соціальної ідентичності може бути як окрема міська локація, так і місто у цілому. Урбаністи беруть до уваги те, що кожна спільнота має свою форму, цілі, цінності, а її формування можна розглядати як своєрідне «описування себе» через умови повсякденного буття. Зокрема, актуальним стає осмислення міста через феномен «присутності», тоді «місце» постає певною цілісністю із власною внутрішньою логікою перебування у ньому людини/спільноти. Адже простір, «зайнятий» тілом, й перцепція від цього простору поширюються на персональні емоції, соціальні комунікації, світоглядні установки, а також повсякденні міські практики. Ці суб'єктивні значення місця для людини (спільноти), «прикріплені» до фізичного середовища, можуть бути як індивідуальними (значущими для біографії окремої людини), так і суспільними («спільні сенси місця»), і постають своєрідними продуктами посередництва (медіації), наповнюючи людину (спільноту) певними емоціями та враженнями [2].

З погляду концепції життєвого середовища, в архітектурному ландшафті «вкорінені» різноманітні форми міського буття. Наприклад, сакральний ландшафт визначається бажанням людини перебувати в освяченому просторі, садово-паркова архітектура – у просторі, узгодженому з біологічною структурою людини, що підтримує природні ритми та є джерелом естетичного задоволення. Місто як своєрідний «концентратор» творчого потенціалу повинно мати власну топографія креативних місць й підтримувати творчо насичене життя містян. Водночас місто має забезпечувати містянам

«повсякденну впевненість», бути безпечним (на фізичному, соціальному, ментальному рівнях) [3].

Важливо зазначити, що модерні уявлення про міське планування, прогресивні для свого часу, втілювалися у доволі функціональній міській архітектурі. Сучасні урбаністичні візії, замість симетричної міської забудови у стилі раціонального функціоналізму, «аскетизму» архітектурних форм, спрямовані на створення нелінійних архітектурно-просторових рішень. Більшість модерністських проектів ніби витісняла містянина з автоцентричної («магістральної») просторової структури міста. Водночас покликання міста – об'єднувати містян, долати соціальну ізольованість. Через це актуальності набуває міська архітектура, спроможна утворювати горизонтальні «урбаністичні лінії» для підтримки неформальних соціальних контактів містян. Завдяки горизонтальним планувальним рішенням утворюється більш опукла топографія міста; що має особливу антропологічну цінність, оскільки уможлиблює артикуляцію «інших» голосів.

Список джерел

1. Флоріда Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними / пер. І. Бондаренко. К.: Наш Формат, 2019. 320 с.
2. Фесенко Г. «Мистецтво жити» у місті: філософсько-антропологічні аспекти проектування культурного простору. *Людинознавчі студії. Сер. Філософія*. 2012. Вип. 26. С.140–151.
3. Fesenko T., Fesenko G., Bibik N. The safe city: developing of GIS tools for gender-oriented monitoring (on the example of Kharkiv city, Ukraine). *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2017. Vol.3. Iss. 2(87). P. 25-33.

Нохріна Л. А.,

канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри туризму
і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна

ОВЕРТУРИЗМ: ПЕРЕДУМОВИ, ПРОБЛЕМАТИКА, ЗАСАДИ МІНІМІЗАЦІЇ НАСЛІДКІВ

Останніми роками відбуваються кардинальні зміни у відносинах між туристами й місцевими мешканцями. У життєвих циклах певних дестинацій настав переломний момент, коли масовий туризм став розглядатися як серйозна загроза місцевій громаді. Найбільш гостро ця проблема постала перед містами-музеями з багатою культурно-історичною спадщиною та центрами пізнавального туризму, а також центрами круїзного туризму, особливо у поєднанні з культурно-пізнавальним туризмом, що першими зіткнулися з проблематикою овертуризму.

Термін «овертуризм» окреслює ситуацію, за якої місцеві мешканці й